

bello implicari posset? A pœna distingui debet vis hosti illata, ne imposterum animum nocendi habeat; id, quod ad securitatem gentis læsæ pertinet; neque a Grotio satis distinctum fuisse videtur (1).

(b) Ex hoc argumento plerique omnes concludunt, ob sola peccata contra naturam admissa, vel ob solam infidelitatem, idololatriam gentibus inferri bellum haud posse. *Cum enim*, inquit Vasquius, *omne peccatum sit contra naturam, ex quolibet peccato liceret infidelibus bellum indicere;... et pari ratione Christianis peccantibus eadem malâ inferri possent; qui cum omni die, omni hora, omni denique temporis momento innumera peccata non secus, quam reliquæ gentes committant, possent inter se perpetuo præliari, quasi bellum jam indictum sibi esse pro comperto et notorio habere deberent, mutuæque rapinæ, cædes, incendia passim et impune fierent* (2). Si qua ergo gens desit officiis erga alios, bello impeti non potest, quamdiu id securitati aliarum gentium, vel extraneorum hominum non obest.

(c) De transitu armato gentis per territorium alterius non levis est disputatio, justamne, si negetur, bello causam præbeat; generatim usus rei alienæ, qui periculis et incommodis subjacet, jure tantum imperfecto exigi potest, extra casum urgentis necessitatis. Si certo constet, innoxium esse usum, minorem necessitatis gradum, ut vi extorqueatur, sufficere arbitror (3).

(d) Gens, quæ vires suas gradum et potentiam justis mediis auget, nemini ob eam causam, quod jure utatur suo, facit injuriam, etsi dein potentia superior evadat aliis. Igitur nec solum incrementum extraneæ potentia, neque ratio æquilibrii, seu conservandæ æqualitatis virium justa est causa inferendi belli, siquidem res theoretice spectetur. Fieri enim potest, ut conservatio æquilibrii pactis inducta sit, vel ut præpotentia unius gentis argumentis et factis minime dubiis appareat *tremenda*, seu conjuncta cum læsione imminente, atque ad subigendas alias gentes non obscure tendens. Ceterum cavendum magnopere, ne loco invidiæ, æmulationis et odii obtendatur justus metus, et periculum securitatis turbandæ. Exemplum extat in sacris literis de Abimelecho rege Palæstinorum in Gerara, qui dixit ad Isaac: *recede a nobis; quoniam potentior nobis factus es valde* (4).

(e) Nihil autem evidentius cuiquam videri debet, quam inter justas belli causas referendam non esse cupiditatem dominandi, amplificationem imperii, prædandi ac ditescendi propositum (5).

(f) Religio non armis quidem propaganda, sed tamen defendenda est; neque existimari potest, terras a gente infideli Christianis ereptas continuo ab eadem pleno jure teneri, præsertim cum solum armistitium, non pax cum tali gente inita est. Parum æquum judicium de expeditionibus cruciatis ferunt scriptores non pauci, quasi doctorem habuissent Lutherum, qui in libro ad nobilitatem Germaniæ c. 25 dicit: nullum esse pulcrius regimen usquam, quam

apud Turcas, qui legibus alcorani gubernantur, nullum autem turpius, quam apud Christianos, qui jure canonico et civili reguntur. In assertionem articuli 34 ait: pontificem et pontificios esse multo pejores, et truculentiores Turcis, et stultum esse pugnare pro pejoribus Turcis contra meliores; et in epistola quadam contra duo mandata imperialia, oro, inquit, *cunctos pios Christianos, ne ullo modo sequamur vel in militiam ire, vel dare aliquid contra Turcas; quandoquidem Turca decies prudentior, probiorque est, quam sunt principes nostri* (6).

(1) L. II, C. XX, §. 40.

(2) *Illustr. contr. L. I, C. XXIV, n. 4. conf. Molina de J. et J. tract. II, disp. 106. Peculiari Dei jussu et revelatione excindendæ erant gentes impiæ a Deo damnatæ. Numer. XXXIII, v. 50.*

(3) *Deut. II, v. 4, 5 et 26. ac seq. adde c. ult. XXIII, q. 2.*

(4) *Gen. XXVI, v. 16. Videatur locus integer, et imprimis puteus dictus: calunnia; alius itidem puteus dictus: inimicitia, denique v. 28. fœdus inter Abimelechum et Isaacum initum, quod stilo Pufendoriano pudendum vocari debet: « sit juramentum inter nos, et incamur fœdus, ut non facias nobis quidquam mali, sicut et nos nihil tuorum attigimus. »*

(5) *Exempla in S. codice extant de Nemroto Gen. X, v. 8; de Nabuchodonosore Judith I, v. 5, 7. seq. Ibid. II, v. 3, 5, 6. Ibid. III, v. 13; de quatuor regibus prædatoribus contra quinque, Genes. XIV, v. 1; de Amasia IV. Reg. XIV, v. 8.*

(6) *Bellarmin. T. I. contr. L. III, C. 16.*

§. CCC. Expositis causis belli justis ac injustis adnectenda sunt corollaria non levis momenti, quæ in aliis quoque negotiis privatarum concertationum, aut in conflictu sacræ et profanæ potestatis locum habent, primaque ac levissima juris naturalis principia mirifice illustrant. Id ergo perpetuo habendum est præ oculis: 1. finis belli est reparatio læsionis: defensio contra vim, securitas vel præcautio contra imminentem. 2. Jura gentium utrinque sunt æqualia et independentia, ut, quod una gens pro justo sibi concessio habet erga alteram, idem hoc judicio suo pati per se teneretur ab altera. 3. Jus belli non per se ad augenda jura, sed conservanda, ac tuenda a natura datum est. 4. Belli jus extremum est remedium conservandorum jurium; quod locum non habet, nisi aliis sublatis remediis; quæ proin ante tentanda sunt, quam ad vim deveniatur. Ex his jam inferes generatim:

(a) Uti in privatis litibus fieri non potest, ut in re litigiosa utriusque parti jus privative faveat, et assistat; ita nec in controversiis

gentium : idcirco negant fieri posse, ut bellum in se, et ratione causæ ex utraque parte justum sit ; neque unquam valere ejusmodi prætextus queunt, ex quibus bellum utrinque justum efficeretur.

(b) Fieri tamen potest, ut bellum ex utraque parte injustum sit, uti cum in re dubia uterque bellantium æquas transigendi et componendi litem conditiones respuit ; neque enim aut facta læsio, aut periculum imminens semper extra controversiam est. Nam cum de re quapiam certatur, aliquando unus in possessione illius est, eaque diuturna, et cum bona fide perpetuo conjuncta : aliquando neuter litigantium possessionem habet ; uti cum res morte tertii vacare primum cœperit, ac lis oritur, uter utri eandem potiori jure præripere possit ; aut certo fit aliquando, ut qui possessionem cepit, mox contradicentem habuerit. Cuius istorum casuum alia atque alia juris principia accommodanda sunt.

(c) Ob eosdem fines, quos singulæ gentes præfixos habent, ob paria dein negotia, et pericula utique nexus quidam cogitari potest inter statum, vires, fortunam ac potentiam singularum gentium, ita ut unius intersit quodammodo, anne altera crescat, jus quoddam e. g. commercii exerceat, vel non exerceat. Hic tamen nexus ratio sufficiens non est, perturbandi jura perfecta alterutrius gentis.

(d) Generalis metus, ne altera gens alteri noceat, et incertum ac remotum periculum, ne damnum inferat aliquando, quæque sunt istius generis, obest juri connato bonæ gentium existimationis, nec judicandum est, gentem, quæ nocere *possit*, continuo etiam *velle* nocere. Unde *jus cavendi*, ac securitati propriæ consulendi non ita exerceri potest, ut gens alia in usu sui juris impediatur ; si de *possibili* duntaxat injuria statim illud valet : *melius est prævenire, quam præveniri*, sublato omni jure fortior imbecilliorum opprimendi semper obtentum aliquem adinvenit. Sunt igitur cautiones aliæ *innoxie*, per quas salvo aliarum gentium jure securitati uniuscujusque satis consultum est, eo saltem securitatis gradu, quem natura seu potius divina providentia rebus humanis indultum voluit ; sunt aliæ cautiones *noxie* non modo juribus eorum, contra quos adhibentur, sed ipsi caventi maxime. Nam *regnum a gente in gentem transfertur propter injustitias, et injurias, et contumelias, et diversos dolos* (1).

(e) Si qua gens officio erga Deum vel seipsam deest, ob id alterius potestati ac imperio non subjicitur ; neque obligatio imperfecta et jus perficiendi aliam gentem ejusdem jura perfecta libertatis et independentiæ tollere potest (2).

(1) *Eccli. X, v. 8.*

(2) Hæc principia seu corollaria derivantur ex notione potestatis summæ et independentis, cujusmodi gentium propria est ; igitur usum habent, quotiescumque de potestate summâ et independente, quacum cohærent, controversia oritur ; quemadmodum non uno loco usu venit in jure publico ecclesiastico, secundum systema religionis Romano-Catholicæ pertractato.

§. CCCI. Ad jura belli, de quibus adhuc actum est, non modo justitia causæ, sed modus etiam ac forma pertinet, qua bellum geritur. Non enim salvo humanitatis jure aut iis remediis uti fas est, quæ ad finem belli non sunt accommodata ; qualia sunt adulteria et stupra captarum virginum : aut atrocioribus, quam necessitas poscat. Passim jus belli *indefinitum* vocant seu infinitum, tum quia definiri non potest, quanta sit vis necessaria ad frangendum hostem, uti nec ejus resistentia definita est, tum quia judicium de hac necessitate ad eam gentem pertinet, quæ jure belli utitur ; ac primo de ipso armorum seu violentiæ genere dubitari potest, dein quid in personas hostium, denique quid in eorum res ac bona citra crudelitatem bellicam fieri possit. Est autem *crudelitas bellica* vis omnis ad finem belli non accommodata, aut non necessaria ; uti enim, qui bello persequitur jus quod lenioribus viis obtinere potest, *iniquus aggressor* ; ita qui majore, quam opus sit, aut ad finem non accommodata vi utitur, *crudelis hostis* censetur. Sunt igitur genera violentiæ, a quibus jure naturæ abstinendum est ; sunt alia, a quibus moratiores gentes ex regulis decori, ac prudentiæ abstinere, ne severitas bellorum suapte natura sat gravis, jure retorsionis, vel ex usu talionis nimium ingravescat, ac in inhumanam ulciscendi libidinem abeant bella, et perniciës maxime ad innocentes perveniat. Enimvero non generosi ducis, sed furentis hominis est, nullo suo bono nocere alteri, atque ea vastare ac perdere, quæ nec hostium vires imminuant, nec perenti emolumentum adferant. Ceterum de consuetudine bellandi passim recepta, nec servata, quamdiu jus naturæ salvum est, quid Pufendorfius sentiat, dictum est supra (1).

(a) De genere armorum, nocendique modis opinantur nonnulli, vix dari arma, quæ stricto naturæ jure prohibita sint. Inter cultas gentes venenata arma locum non habent (2) ; citiusque putant, fontes infici posse, quam arma ; certe inedia, siti, terrore expugnari hostes humanius est, quam fuso sanguine. Ballistarum tanta vis apud veteres fuit, ut narrante Egesippo quidam ex ea percussus

communito capite rueret, et occipitium ejus usque ad tertium stadium excuteretur: mulier quoque prægnans percussa, supra dimidium stadii de utero excuteret infantem (3). Tanta crudelitas lugenda videbatur ac prohibenda summis Ecclesiæ pastoribus: *artem illam mortiferam, inquit, et odibilem ballistariorum et sagittariorum adversus christianos, et catholicos exerceri de cetero sub anathemate prohibemus* (4). Sed quid ballistæ ad machinarum nostrarum ignivomas tempestates?

(b) Jus etiam internum occidendi hostes negari nequit bellantibus bona fide, etsi putent, hostes suos bona fide resistere; non enim peccata militum resistentium, sed jura gentis spectantur. At parcendum est peregrinis in hostili solo repertis, imo et personæ hostili, si in territorio pacato deprehendatur. Subditi hostium, qui in territorio imperantis bellum moventis dsprehenduntur, protinus capi haud possunt, sed dimittendi sunt, si discedere voluerint. Permisso enim peregrinis ingressu in territorium etiam tuta discedendi facultas concessa intelligitur. Crudelitatis bellicæ est, occidere senes, infantes, fœminas, ministros religionis, aliosque, qui ab omni vi abstinent, nec ullum produnt nocendi animum; item captos, aut sine conditione deditos, nullius præcedentis delicti reos: eos, qui arma ponunt, et vitam salvam pacisci parati sunt, aut in obsidione fortiter resisterunt. Multa tamen in innocentibus etiam personis quasi indirecte ferenda sunt; navis, domus, urbs tormentis petitur, etsi ipsæ quoque in discrimen veniant. Aliter de jure capiendi disserendum est, cui etiam viri conspicui, inermes, fœminæ quoque ac virgines subjacent, ut ita hostis ad eos redimendos pacemque amplectendam compellatur.

(c) Jus hostis in res hostiles, seu publicas seu privatas, mobiles vel immobiles exeritur 1. *occupatione bellica*, sive actu, quo eas in potestatem suam hostis redigit: 2. *ereptione*, quæ strictius denotat violentam ablationem rerum hostilium: 3. *direptione*, sive ereptione rerum mobilium violenta ex locis, ubi asservantur: 4. *expugnatione fortalitiarum*. 5. *Vastatione* sive actu, quo res hostiles destruantur, aut corrumpuntur: 6. denique *deprædatione*, seu ablatione rerum mobilium concessa militibus. Justitia horum actuum in eo est, ut, qui eos ponit, vires suat augeat, aut hostium vires saltem imminuat. Igitur vastatio eatenus est justa, quatenus hostium vires minuuntur; latiusque patet direptio, ereptio, deprædatio, per quas vires agentium etiam augentur. Dubium non est, quin jus occupandi ad hunc finem proprium sit ejus, qui justo bello fungitur; qui proin dominium eorum acquirit, quæ occupat. Direptione æque ac vastatione rerum sacrarum inde ab origine bellorum censebatur injuria fieri religioni ac Deo, quibuscum utique bellum non est. Auctores, qui res hasce religioni ac Deo consecratas imperantium potestati addicunt, aut subjiciunt, una jus præbent hostibus, eas perinde, ut res profanas in posterum diripiendi et vastandi,

ne imperantes secundum hanc novam doctrinam vires suas augeant ex rebus sacris.

- (1) §. CCLXVII. (c). — (2) Grot. de J. B. ac P. L. III, C. IV, §. 15.
 (3) Egesippus L. III, C. 12. de excidio Hierosol.
 (4) C. unic. de sagittariis.

§. CCCII. Præter binas gentes ancipiti belli exitu inter se litigantes spectandæ sunt gentes belli sociæ, auxiliatrices, mediæ seu neutrales. Belli socii et auxiliatores haud sane nihil differunt et notione et juribus:

(a) *Socii belli* sunt, qui ad communem injuriam vindicandam communes vires jungunt, suoque, tanquam principales, nomine agunt, et sibi acquirunt, quod hosti eripiunt.

(b) *Auxiliatores belli* non suo nomine agunt, sed causæ accedunt alterius gentis belligerantis, cui auxiliares copias mittunt, vel alia subsidia ex fœdere ante vel post initum bellum contracto. Hi ergo salvis expensis bellicis omnia acquirunt genti principali, nec jus ad prædam, nisi forte ex pacto habent, et ab hoste gentis, cui assistunt, tanquam hostes spectari possunt, etsi non soleant frequenter, propterea quod bello implicitus consultius ducat, tolerare concursum quandam tertiæ gentis ad suam injuriam, quam omnem istius vim et hostilem animum in se concitare.

(c) *Gentes mediæ*, pacatæ, *neutrales* sunt, quæ aliarum bello se haud immiscent, neque alteri parti præ altera favent, aut vires addunt, sed utriusque facta tanquam pro jure habent. Hic gentium status *neutralitas* dicitur, quæ cuique genti libera est; quia vi æqualitatis ac libertatis naturalis de suis actionibus, mediisque salutis publicæ pro arbitrio disponendi jus habet. Præter simplicem hanc neutralitatem alia *pacitia* est, seu pactis definita. Nec tamen neutralitas ab omni controversia gentes eximet. Nam 1. favore necessitatis juste ac licite quædam fiunt etiam in gentem et regionem pacatam, uti si præsidium in ista collocatur: 2. de commerciis cum gentibus bello implicitis non una lis oritur: 3. quid in personas, quid in bona neutralium juris sit, quæritur, si in territorio hostili deprehendantur: 4. quid item juris hosti in hostem competat, si in territorio pacato sese offendant.